

Dvojtyždenník o nových knihách

KNIŽNÁ
REVUE

„Mám slovenské korene a pokladám to za svoju najdôležitejšiu tradíciu. Keď má človek rád svojich rodičov, starých rodičov, ich príbeh, svoju rodnú dedinu Slovenský Komlós, jej príbeh, tak má rád aj svoju slovenskosť – aj v takom prípade, ak sa zmaďarizoval ako ja. Chodil som do maďarských škôl, obľúbil som si maďarskú literatúru, spisovateľom som sa stal aj cez svetovú literatúru preloženú do maďarčiny. Mój životný príbeh a moja výchova ma viedli k maďarskej spisovateľskej dráhe, ale zároveň ma zaujíma moja minulosť, a tak svoje knihy staviam na tejto tradícii.“

Rozhovor s maďarským spisovateľom
Pálom Závadom nájdete na strane 9.

www.litcentrum.sk

Z OBSAHU

- 04 Etela FARKAŠOVÁ: fragmenty (s občasnou túžbou po celostnosti)
- 05 Maroš ANDREJČÍK: Cartel A
Petr FRANKL: Byť židom, biť žida
Igor MAJZLAN: Príbeh psa Bukyho
Ada AUGUSTOVÁ: Tigria diéta
Berco TRNAVEC: Slovák nepotrebuje viagu
- 08 Zahraničné poetky na festivale Ars poetica 2008
- 08 Hermann HESSE: Rozprávky
- 10 Program Anasoft litera fest
- 12 Rozhovor s vedcom a spisovateľom Štefanom LUBYM

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

KNIHY MODUL, SV. MICHALA 2
934 01 LEVICE,
TEL.: 036/631 7240

Slovenské:

1. E. Urbaníková: Stalo sa mi všetko – Evitapress
2. J. Banáš: Zóna nadšenia – Kelion
3. D. Kráľová: Viac Teba – Motýľ

Zahraničné:

1. P. Coelho: Záhír – Ikar
2. B. T. Bradfordová: Dedičia – Slovenský spisovateľ
3. S. Meyerová: Súdram – Tatran

KNÍHKUPECTVO LB-STORY MALÝ PRINC
HVIEZDOSLAVOVA 41, 953 00 ZLATE MORAVCE
TEL.: 037/6422095

Slovenské:

1. D. Dán: Hriech náš každodenný – Vydavateľstvo Slovart
2. E. Urbaníková: Stalo sa mi všetko – Evitapress
3. K. Horáková: Detoxikácia organizmu – Metromedia

Zahraničné:

1. T. Hardingová: Esetin gén – Columbus
2. P. Cornwellová: Kniha mŕtvych – Ikar
3. K. Edwardsová: Strom v srdci – Tatran

KNÍHKUPECTVO AMICUS
JESENSKÉHO 2, 929 01 DUNAJSKÁ STREDA
TEL.: 031/5523100

Slovenské:

1. D. Dán: Hriech náš každodenný – Vydavateľstvo Slovart
2. E. Urbaníková: Stalo sa mi všetko – Evitapress
3. T. Keleová-Vasilková: Nataša – Ikar

Zahraničné:

1. P. Coelho: Záhír – Ikar
2. K. Valčevová: Nepokorená – Ikar
3. F. Vandenberg: Ôsmy hriech – Ikar

Ars Poetica
7. – 12. 10. 2008
medzinárodný festival poézie
Bratislava / A4, Nám. SNP / Nostalgia, Ul. I. Karvaša

poézia ~ filmy ~ koncerty ~ workshopy

Básne 30 autorov z 15 krajín sveta čítajú
Jana Majeská, Marek Majeský
VJ Zdeno Hlinka

WWW.ARSPOETICA.SK

hlavní sponzori a partneri

hlavní mediálni partneri

Záštitu nad festivalom prevzala
viceprimátorka Hlavného mesta SR Bratislavy Anna Dyttertová.

KNIŽKY NA PÓDIU

Dobrá literatúra to má čoraz ťažšie. Vydavateľstvá denne chrlia nové populárne bestsellery s krikľavými obálkami a akčnými či sentimentálnymi príbehmi, so zaručenými návodmi na všetko, od pestovania rastlín po šťastné manželstvo a získanie bohatstva či spísanie závetu, ktoré v pravom zmysle slova umeleckú literatúru tlačia do kúta. Dávno však neplatí Sedávej panenko v koutě, budeš-li hodná, najdou tě. Aj dobrá literatúra sa musí „predvádzať“ a kliesniť si svoje chodníčky k čitateľom. Trebárs aj v kombinácii s hudbou a filmom, akú si zvolili organizátori dvoch októbrových bratislavských literárnych festivalov. Anasoft litera fest sa zameriava na odkrytie kvalít slovenskej prózy v živom čítaní autorov a na filmové pretlmočenie zahraničných diel, Ars Poetica ponúkne v svojich programoch okrem našich aj svetových básnikov. Oba festivaly sú svojou dramaturgiou viac orientované na mladú a strednú generáciu, na svoje si však prídu aj skôr narodení literárni gurmáni. Literatúra na javisku otvára nové možnosti interpretácie textu samým autorom či iným umelcom. Dokazuje jej živosť a komunikatívnosť, inšpiruje a privádza diváka k siahnutiu po texte a opakovanom vlastnom prežívaní slova. Jednoducho, keď čitateľ nejde za literatúrou do knižnice, musí literatúra vyjsť na pódium a predviesť, že aj na prvý pohľad nenápadné knižky sú obťažkané štavnatými plodmi rôznych chutí a vôní s tajomstvom ukrytým v kôstke. Práve odkrytie týchto tajomstiev a ich spájanie nám pred očami vytvorí skutočnú krásu.

Pavol Rankov

Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)

Bratislava, Kalligram 2008

Podľa autorského incipitu v knihe Pavla Rankova (1964) *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)*, ktorá vyšla v Európskom roku medzikultúrneho dialógu, „Všetko je vymyslené. Nikdy nič nebolo, nikdy nikto nežil. Ani prvého septembra nikdy nebolo.“ Autor očividne popiera nos medzi očami, lebo v priestore medzi Komárnom a Žilinou či medzi Čiernou nad Tisou a Skalicou sa vždy diali veci, ktoré presahujú ľudský pochop, a v jeho románe sa dejú veci, ktoré sú také nezvratné, že sa možno ešte len budú diať. A prvá, a najviditeľnejšia, z nich je, že Rankov využil výhradné právo svojho talentu na pospájanie súvislostí, ktoré si ešte nikto nikdy nedovolil spojiť, a pospájal ich tak, ako mu prikázalo (azda) jeho generačné svedomie a umelecké cítenie. A výsledok je v porovnaní s tým, čo generácie a svedomia a cítenia pred ním iba neschopne naznačovali, frapujúci: nikto nevie, že to, čo sa stalo v jeho knihe, sa naozaj stalo. Veď kto by dnes uveril nejakému svedomiu a cíteniu? Kto by pripustil, že medzi čiernou a bielou je toľko farieb, že zatažovať sa ich vnímaním bezpochyby vedie k problematizovaniu osobnosti, identity, orientácie, k slobode pridať sa k davu a k slobode dobrovoľne sa vzdáť vlastnej slobody. Kto by si priznal, že to v živote tak chodí, a nepokladal predžuté pravdy za prospešnejšie zdraviu? Milosrdný Rankov to vie, a preto ponúka čitateľovi okrem dobrého čítania aj možnosť neuveriť ani prvému septembru, ani ničomu, čo osudové sa okolo tejto fikcie zomlelo.

Prvého septembra 1938 sa v strede Európy, na mondénnom levickom kúpalisku, stala historická románová udalosť: traja trinásťroční pubertiaci – Maďar, Čech a Žid – sa rozhodli v plaveckých pretekoch bojovať o nárok na plavovlasú Slovenku Máriu. Pretek sa skončí bez výsledku, ale pokračuje na stránkach celého vyše tristostránkového románu: boj troch kamarátov o lásku sa opakuje vari v každom z tridsiatich rokov trvania deja románu, ale preteky sa nikdy neskončia nijakým víťazstvom. Isteže: trocha romantická osnova pre román, ktorý svojich hrdinov priam ženie politickými peklami, ale nedopraje im dokončiť onen osudový pretek. To romantické sa však ukáže najspoľahlivejším kritériom na zhodnotenie životných osudov všetkých „dejnotvorných subjektov“: „*Moje nenaplnené životy*“.

Životy hrdinov sa medzičasom naplnili neuveriteľnými dejmi, ale nenaplnili sa najobyčajnejším a najposvätejším ľudským obsahom – láskou. Nikto nevyhrá Máriu a najnevinnejšia Mária prehrá všetkých.

Kvázimantický príbeh by mohol vymyslieť hocikto. U Rankova je však najrevolučnejšie ponímanie slovenskej histórie, lepšie povedané histórie Slovenska, ktoré sa spredmetňuje v dejinách postáv a ich osudoch: nie sú predurčené ich etnicitou, ale ich pôvod v románových peripetiách zohráva kruciálnu úlohu. Vrhajú sa do dejinných katakliziem so subjektivistickou vášňou a bez vedomia dôsledkov. Autor sa musel vyrovnáť s mnohými protirečivými historickými okolnosťami, ktoré sú dodnes predmetom politických svárov: prvý slovenský štát, okupácia Slovenska Maďarmi, protektorát, protifašistické Slovenské národné povstanie, vznik Izraela, oslobodenie Sovietskou armádou, februárový prevrat, komunistický teror v päťdesiatych rokoch, maďarská revolúcia 1956, chruščovský politický odmák, československá jar, spojenecká okupácia Československa. Každá postava musí prejsť týmto očistcom a vycúdiť si z neho svoju pravdu. Autor sa s ním vyrovnal takpovediac faktograficky. Jeho hrdinovia sú priam impregnovaní historickými udalosťami, ktoré určujú ich životné trajektórie, no ich činy v konečnom dôsledku predsa len diktujú najglobálnejšia zo všetkých stratégií – láska. Práve takáto podmienená faktografickosť však chráni autora pred zjednodušením či ideologizovaním tém, ku ktorým musí – chtiac-nechtiac – cez svoje postavy zaujať stanovisko. Drží sa jej, a naruší ju možno iba v najnečakávanejších situáciách (karikatúrne zobrazenie Horthyho, Tisa, Husáka, Novotného, Dubčeka), ktoré okrem iného prezrádzajú ironizáciu celej témy, ináč hlboko skrytú pod dramatickými príbehovými peripetiami hlavných hrdinov.

Pavol Rankov nonšalantne predhodil vari najzmysluplnejšiu výzvu slovenskému románu. Ak má na to, aby ju prijal, má sa slovenská literatúra na čo tešiť. Ak nie, Rankovov román ostane hodnotou, ktorej budú – ako zvyčajne – na dohodnotenie chýbať procesuálne kontexty. No aj tak zostane konštitutívnym prozaickým výkonom, ktorý prekročil prahy dovoleného.

Alexander Halvoník

ZRKADLÍME

Kto sú vplyvní slovenskí intelektuáli?

No, keď už mám spomenúť nejaké mená, tak takými prototypmi intelektuálov na Slovensku sú – aby som povedal dve rešpektované a vážne mená z rôznych strán spektra – Miroslav Kusý na jednej strane a Ján Čarnogurský na druhej strane. Tí plnia úlohu verejných intelektuálov. Ale povieť aj dve mená, ktoré najviac ovplyvnili spôsob, akým vidíme sami seba – Ľubomír Lipták na jednej a Vladimír Mináč na druhej strane. Ani si neuvedomujeme, ako je priemerný slovenský intelektuál určený buď jedným, alebo druhým – teda buď Liptákom, alebo Mináčom. Ich vplyv je úžasný. Prakticky všetko, čo dnes vie priemerný slovenský intelektuál o slovenských dejinách, vie od Liptáka. Oba sa stali tvorcami identity súčasných generácií.

František Novosád,
Týždeň 36/2008

KDE BOLO

- A4-nultý priestor na Námestí SNP 12 v Bratislave – Literárne kino s Petrom ANKUOM – 4. septembra
- SND v Bratislave – prezentácia knihy Pavla RANKOVA *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)* – 10. septembra
- Kaviareň Divadla Andreja Bagara v Nitre – autorský večer s historikom a spisovateľom Ivanom KAMENCOM – 17. septembra
- Kursalon v Piešťanoch – poeticko-hudobný večer s veršami Marcely VESELKOVEJ – 17. septembra
- Mestská knižnica v Piešťanoch – literárne dopoludnie so spisovateľmi Dušanom TARAGELOM a Karolom D. HORVÁTHOM – 18. septembra
- Svet knihy na Obchodnej 4 v Bratislave – prezentácia knihy Michala MILLU *Hlinkova mládež 1938 – 1945* vo štvrtok – 18. septembra
- Loď cafe, Tyršovo nábrežie, Bratislava – prezentácia knihy Jozefa HERIBANA *Intimita vlkov* – 23. septembra

KDE BUDE

- Poľský inštitút v Bratislave – prezentácia knihy *Post mortem Katyn* podľa ktorej bol nakrútený film *Katyn*, s účasťou jej autora Andrzeja MULARCZYKA – 25. septembra o 17.00
- Krajské osvetové stredisko, Fatranská 3, Nitra – prezentácia knihy *Od Tekova vietor veje* fotografa Milana HLŐŠKA a spisovateľa Andreja CHUDOBU – 25. septembra o 16.00
- A4-nultý priestor na Námestí SNP 12 v Bratislave – literárne kino s Radom LIPTÁKOM – 25. septembra o 19.00
- Knižnica M. Rešetku v Trenčíne – stretnutie s Kornelom FÖLDVÁRIM – 26. septembra o 16.30
- Goetheho inštitút Bratislava, Panenská 33 – literárny večer s nemeckým spisovateľom Falkom HENNIGOM, ktorý moderuje Michal HVORECKÝ – 30. septembra o 18.00
- A4-nultý priestor na Námestí SNP 12 v Bratislave – literárne kino so Zuskou KEPPELOVOU – 2. októbra o 19.00
- Bratislava – literárny festival Anasoft litera fest – od 2. do 5. októbra
- Bratislava – medzinárodný festival poézie Ars Poetica – od 7. do 12. októbra
- A4-nultý priestor na Námestí SNP 12 v Bratislave – literárne kino s víťazkou 12. ročníka súťaže Poviedka 2008 Ivanou DOBRAKOVOU – 9. októbra o 19.00
- Bratislava – prezentácia knihy *Poviedka 2008* a vyhlásenie 13. ročníka súťaže Poviedka 2009 – 13. októbra

Vo štvrtok 2. októbra o 19. 00 sa v Primaciálnom paláci v Bratislave dozvieme, kto zo siedmich finalistov získa cenu Anasoft litera a šek na 200 tisíc korún. S prozaikmi, ktorí sa dostali do finále, majú čitateľa možnosť stretnúť sa v rámci festivalu Anasoft litera fest v Ex libris & Ex cafe na Prepoštskej ulici 4 v Bratislave v piatok 3. a v sobotu 4. októbra o 19.00.

PIATOK 3. 10.

Zuzanu Cigánovú a jej knihu *Šampanské, káva, pivo* uvedie Ivana Taranenkova

Je originálna, lebo vie povedať nepovedané a nedopovedané vynikajúco naznačiť. Napriek tomu, že Cigánovej próza sa dotýka aj morálnych otázok, niet v nej ani kvapky moralizátorstva. A napriek tomu, že niekde jej rozprávanie pripomína mlyn, ktorý melie všetko možné, pri pozornom čítaní sa človeku podarí rozlíšiť použitý materiál. Je to typ medzihradkovej prózy, ktorý si zaslúži aj pozornosť kritiky. (Jozef Bžoch)

Jána Litváka a jeho knihu *Bratislavské upanišády* uvedie Dušan Dušek *Poetické či aj rozprávkové čítanie, archaizujúci pokoj a opar nového obzoru vyvolávajú čitateľský pocit spoluúčasti na napísanom, prežitom v spoločnosti autora. Aj v časti nadviazanej ako Bratislavské upanišády nám autor ponúka svoj „atramentový dlh. Z čias, keď som ešte nečítal žiadnu indickú knihu“.* (Lubica Suballyová)

Viťo Staviarskeho a jeho knihu *Kivader* uvedie Balla

Viťo Staviarsky sa nesnaží o lacnú exotiku rómov, ani nepoukazuje na ich ťažkú sociálnu situáciu. Stereotypy či intelektuálne úvahy o živote Rómov ho nezaujímajú. Svet vidí ich očami a opisuje ho pre nás ich jazykom. (Juraj Kušnierik)

Koncert Mio – Mio (Marek Piaček a Stano Beňacka)

SOBOTA 4. 10.

Vladimíra Havrilla a jeho knihu *Filmové poviedky* uvedie Fedor Matejev *Výstava je (takmer) to isté, čo film: vždy je potrebný divák; v jednom prípade sa divák pohybuje pred obrázkami, v druhom obrázky pred divákom. No a z Havrillovho čitateľa sa potom stáva divák, ktorý číta.* (Peter Macsovsky)

Inge Hrubaničovou a jej knihu *Láska ide cez žalúdok* uvedie Jana Cviková *Text rafinovane udržiava čitateľa v napätí tým, ako neprestajne mení štýl, strieda kontexty a témy. Významová produktivita sa nekončí poslednou stránkou, lebo jednotlivé časti možno čítať samostatne, ale aj ako súbor, ktorý z rôznych strán načiera do emocionálnej, telesnej, sociálnej, kultúrnej a existenciálnej konštitúcie jednej protagonistky.* (Jaroslav Šrank)

Viliama Klimáčka a jeho knihu *Námestie kozmonautov* uvedie Kornel Földvári

Klimáček dotuje svoj zámer byť spoločensky relevantnou a generačnou výpoveďou skúsenostným svetom a životným obzorom dnešných štyridsiatnikov. Vytvára pre nich koncept „generácie“, ktorej príslušníci vyrástli v komunizme, aby svoj produktívny život bezradne prežili v záruvnom konzumnom kapitalizme. (Ivana Taranenkova)

Koncert Peťo Tázok

Podrobný program štvordňového festivalu nájdete na strane 10 alebo na www.anasoflitera.com

Nevyužité myšlienky

Keď ste na dne, aspoň to s vami nejde z kopca.

Staromestská knižnica v Bratislave oslavuje 50 rokov

Staromestská knižnica oslavuje tento mesiac 50. výročie svojho vzniku. Detské choroby má za sebou, hanblivosť tiež, sily sú na vrchole a do starého železa sa nechystá. Za 50 rokov sa z najmenšej verejnej knižnice v Bratislave stala moderná knižnica s piatimi pobočkami. Počas svojej päťdesiatročnej existencie menila svoj názov i sídlo. Roku 1992 sa volá Staromestská knižnica. Centrálna knižnica sídli na Blumentálskej 10/a. Knižnica má päť pracovísk (centrálna knižnica na Blumentálskej 10/a, pobočky Panenská 1, Záhrebská 8, Západný rad 5 a Karadžičova 1). Treba spomenúť aj letnú čítaň v Medickej záhrade. Čitateľa a návštevníci majú k dispozícii cca 120 000 kníh a 130 titulov časopisov, ktoré si môžu požičať domov alebo študovať v priestoroch

knižnice. Majú možnosť vyhľadávať v online katalógu a rezervovať cez internet. Na všetkých pracoviskách môžu využívať služby verejných internetových staníc. V ponuke sú tiež kopírovacie a rešeršné služby. Zapišať do knižnice sa možno v ktorejkoľvek pobočke, čitateľský preukaz platí vo všetkých pobočkách. Do letnej čiatrne ho netreba, jej služby sú pre všetkých záujemcov bezplatné.

Staromestská knižnica pozýva všetkých svojich čitateľov, priateľov i priaznivcov na oslavy 50. výročia. V týždni otvorených dverí (od 30. septembra do 4. októbra 2008 v čase výpožičných hodín) ponúka bezplatný zápis a odpustenie poplatkov za prekročenie výpožičnej lehoty.

Knižnica je pre verejnosť otvorená v pondelok, stredu, štvrtok od 12.00 do 18.30, v utorok a piatok od 10.00 do 15.30. Pobočka na Panenskej 1 je otvorená aj v sobotu od 9.00 do 13.00. Pobočka Karadžičova 1 je utorok zatvorená.

Zdenka Vysloužilová

XXII. ročník celoslovenskej autorskej súťaže LITERÁRNA SENICA LADISLAVA NOVOMESKÉHO 2008

Na súťaži sa môže zúčastniť každý autor, ktorého práce neboli dotiaľ knižne publikované.

Súťaž je tematicky voľná a neanonymná. Každý zúčastnený autor môže poslať do súťaže najviac 5 poetických, resp. prozaických útvarov v rozsahu maximálne 20 strojov písaných strán formátu A4 v troch kópiách v slovenskom jazyku.

Súťaží sa v literárnych žánroch: poézia, próza, reportáž, cestopis, dramatický útvar.

Súťažný príspevok musí obsahovať meno, vek autora, bydlisko, u žiakov a študentov aj navštevovanú školu a ročník.

Uzávierka súťaže je 30. septembra 2008

Práce treba poslať poštou na adresu: **Záhorská knižnica Vajanského 28 905 01 Senica**

Informácie poskytuje Alena Kulíšková, tel.: 034/6513430, e-mail: kuliskova.alena@zupa-tt.sk

Petražalské súzvučky Ferka Urbánka 2008

Miestna knižnica Petražalka oznamuje, že slávnostné vyhlásenie výsledkov autorskej literárnej súťaže Petražalské súzvučky Ferka Urbánka

2008 sa uskutoční v stredu 1. októbra 2008 o 13.30 hod. v Dome kultúry Zrkadlový háj, Rovnianska 3, Bratislava – Petražalka.

Čítam, čítaš – čítame

Staromestská knižnica v Bratislave vyhlasuje 4. ročník veľkej čitateľskej súťaže pre deti materských škôl, žiakov základných škôl a 1. ročníkov stredných škôl, ktorí radi čítajú a súťažajú.

Súťaž potrvá od 1. 10. 2008 do 28. 2. 2009. Výsledky budú vyhlásené počas Týždňa slovenských knižnic (marec 2009).

Základnou podmienkou na zariadenie do súťaže je vyplniť prihlášku a prečítať 5 kníh, z toho musí byť jedna slovenská povieď. O ostatných

podmienkach a pravidlách súťaže sa deti dozvedia priamo na jednotlivých pracoviskách Staromestskej knižnice a na jej webovej stránke – www.starlib.sk.

Zvíťazí ten, kto získa najviac bodov.

Okrem príjemných chvíľ strávených s knihou čakajú na súťažiach pekné ceny, diplomy, prijatie u riaditeľky Staromestskej knižnice a možno sa deti uvidia i vo vysielaní Televízie Centrum. -zv-

Africké umenie

V Art Gallery Devín 11. septembra pokrstil pri afrických rytmoch svetového jazz-mana Doda Šošoku Peter ULIČNÝ magickým elixírom získaným z kóry johimbovníka vzpružujúceho, pochádzajúceho priamo z pralesov západnej Afriky, novú

knihu publicistu a zberateľa Ivana MELICHERČIKA *Africké umenie*. Autorom fotografií je Martin Klimo. Súčasťou prezentácie knihy bola vernisáž výstavy 70 sôch zo zbierky Ivana MELICHERČIKA, ktorá potrvá do 5. októbra. -r-

Dost dobrý diár (pre všetky baby)

Dost dobrý diár pre všetky baby! Týždenný kalendár, rozvrh hodín, adresár a užitočné rady a tipy z oblasti kozmetiky, módy, ale aj iné zaujímavosti poteší najmä čitateľky série kníh o Alici, ktorých vo vydavateľstve Fragment už vyšlo

14. Jednej z čitateľiek vydavateľstvo Fragment tento diár venuje. Treba len poslať do našej redakcie do 8. októbra kupon vydavateľstva zo strany 11 a čakať, na koho sa pri žrebovaní usmeje šťastie.

ARS POETICA 2008

Medzinárodný festival poézie Ars Poetica svojim 6. ročníkom potvrdzuje kredit najväčšieho literárneho podujatia s medzinárodnou účasťou na Slovensku. Festivalové dianie sa sústreď v Nultom priestore A4 na Námestí SNP a v kine Nostalgia 7. – 12. októbra.

Počas festivalových večerov sa predstaví 30 básnikov z 14 krajín sveta (USA, Nemecko, Rakúsko, Veľká Británia, Írsko, Taliansko, Dánsko, Fínsko, Rusko, Slovinsko, Maďarsko, Poľsko, Česko a Slovensko). Preklady ich textov zaznejú v podaní mladých známych hercov Mareka Majeského a Jany Majeskej. Živé vystúpenia podfarbia VJ sety Zdena Hlinku. Každý z festivalových dní popri poézii ponúka špeciálne koncerty a niekoľko s poéziou spätých filmov.

Carolyn Forché (1950) sa narodila v Detroite. Je autorkou štyroch básnických zbierok: *Gathering The Tribes* (Sústredovanie kmeňov) získala cenu Yale Younger Poets Award, *The Country Between Us* (Krajina medzi nami) bola vybraná do Lamont Selection Akadémiou amerických básnikov, *The Angel of History* (Anjel histórie) získala cenu Los Angeles Times Book Award a *Blue Hour* (Modrá hodina), bola nominovaná do National Book Critics Circle Award. Udelili jej množstvo ďalších cien. Forché sa venuje aj prekladu poézie, zostavila antológiu *Against Forgetting: Twentieth Century Poetry of Witness* (Proti zabudnutiu: Poézia svedectva 20. storočia, 1993). V súčasnosti učí poéziu a poetiku na Georgetownskej univerzite. Jej básne boli preložené do 15 jazykov. V krátkom čase vyjdú jej memoáre a kniha esejí, ako aj piata básnická zbierka.

ZADRŽANÉ SLOVÁ

Smútok dieťaťa pustil kone na voľno. Vraný a gaštan sa vznášajú v pokluse proti čoraz ostrejšiemu snehu.

Tak svetlo prebúdzá záblesky v ruke, hroby uprostred novembra, najčistejšiu bielu uprostred detstva.

Biela. V nádychu do lilava sa orgovány strácajú. Ozveny stien stupňujú šepot do huku. Dieťa však nechávajú na pokoji, robia, akoby tu ani nebolo.

Čo za prelud sa to skláňa nad posteľ a šepká *Si to ty?*
– aké *nikto* to chce splynúť s *ja* –

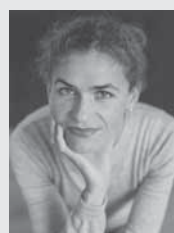
Malé nevinné strašidlo? Vŕzgajúca skriňa po vyprchaných šatách?
U nás bol za všetkým duch, čo kradol veci z domu. Všetko, čo z nás nikomu nechýbalo. Porcelánový servis na večeru. Jablká. Ostnatý drôt spoza domu.

Na konci predsiene námesačne vchádza do zrkadla v maminej nočnej košeli. Plachta sa dvíha z postele a zostáva povznesená. Výzor bez výrazu. *Pod sem.* Knižnica vie o všetkom a knižné šero pamätá. Zložitý úvod k *niečomu*, nekonečné histórie o *niečom*, stránky na spanie k *ničomu*. O čo iné by mal človek viesť súboje nad hrobom?

O jazyk, ktorý kedysi nakrmlil krkavca nad vodami. Otvorený svet, z ktorého sa zniesol.

Slová, čo si päťdesiat rokov udržali tajomne svieži nádych azylu. Veru päťdesiat. Dieťa počuje, ako z vnútra stúpa: Len pod sem bližšie, neboj sa a uvidíš, mimo našich očí, čím všetkým už boli tieto polia.

Preklad Martin Solotruk

Ulrika S. Gernes (1965) sa narodila vo Švédsku dánskym rodičom, a tak píše v dánčine. V roku 1984 vydala prvú básnickú zbierku *Moth* (Mora). Odvtedy vyšlo deväť zbierok poézie a dve knihy pre deti, prispievala do antológií, časopisov, novin a do rádia. V 90. rokoch žila v Hongkongu a ako novinárka na voľnej nohe precestovala takmer celú Áziu. V roku 1998 sa vrátila do Dánska a odvtedy žije v Kodani. V roku 2001 jej vyšla básnická zbierka v anglickom preklade v Kanade, jej básne boli v rôznych antológiách a časopisoch preložené do nemčiny, švédčiny, arabčiny, turečtiny a slovinčiny. Získala niekoľko tvorivých grantov a štipendií, v roku 2003 prestížne trojročné štipendium Dánskeho umeleckého fondu. Vystupovala na mnohých medzinárodných literárnych festivaloch v Kanade, Nemecku, Švédsku, Nórsku, Walese, Slovinsku.

ODMIETAM akceptovať
písmo diktované stĺpom dymu
ktorý presne na sekundu
rozoženieme a napokon uvedieme
ako poznámku pod čiarou teroru
vo veľkom zákone
ktorý nám prisúdil niešť
heslo chvenia
keď nik neverí nášmu alibi
a telo ochabuje
keď ranné briedzenie upratuje
medzi hviezdami

vždy sa budem hrať na slepú babu
s tým, čo nikdy nechytím
vždy dám šancu
hanebnej možnosti
ktorá by ma mohla stáť
život či niečo
ešte horšie

ODTERAZ vždy dám
prednosť chaosu
poletujúcim znetvoreným mužským
uväzneným v zaprášenom stĺpci
slniečného svitu

SVEDOK
Ako je to s naším tieňom – príde na svet
pred nami či až po nás? Je tu pred nami
a čaká na nás v pôrodnici? Vykročí nám
v ústrety na polceste ako ktosi cudzí, ako
priateľ? Je naším údelom vyhladať ho –
tlačivo, presne stanovený termín v úradnej
obálke, domovník, čo čaká na prepitné?
Splátky s rastúcimi úrokmi? Bez práva
vymeniť chybný tovar? Vrátia nám ho ako
ponožky z práčovne, ktorým chýba pár?
Ostré hrany nažehlenených pukov sa na múre
týčia ako tieňohra a pripomínajú *niekoho
iného*. Nahradí tieňohra placentu, bude nás
i ona sprevádzať, živiť a svedčiť o nás, bude
nad nami bdiť a poniese našu temnú
spomienku na nás samých,
v zabúdaní, v noci? Veď i potme býva tieň
nepatrne tmavší, nepatrne hlbší ako priepasť,
popri ktorej sa kľže.

Preklad Milan Žitný

Hermann Hesse: Rozprávky

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2008. Preklad Hana Ferková

Nemeckého nositeľa Nobelovej ceny za literatúru Hermanna Hesseho (1877 – 1962) najlepšie charakterizuje jeho neutechajúci záujem o ľudskú dušu, o dôstojné miesto človeka vo svete. Vo svojich dielach, vrátane *Rozprávok*, sa zaoberá odvekými problémami človeka. Tie „trápi“ literatúru a filozofiu odvtedy, ako si človek prvý raz položil otázku, kto je a aký je. Hesse patrí k tým spisovateľom-filozofom, ktorí tematizujú problém človeka a jeho bytia vo svete v celej jeho hĺbke a úplnosti. Hrdinovia jeho *Rozprávok* sú plní večnej nespokojnosti, ktorá ich poháňa vpred, túžia po dokonalom spojení človeka a okolitého sveta, po „mocnom pute a prúde“ medzi nimi, vnímajú mnohorakosť vecí a „storaký súvis“ všetkých vecí, ich prelínanie a zjednocovanie. Túžia prekonať protiklady, dosiahnuť „bolestnú rozkoš poznania“ a porozumenie. Zažívajú nenaplnenú, beznádejnú, niekedy až sebazničujúcu lásku, pocity osamelosti a zúfalstva z (ne)pochopenia podstaty samého seba a sveta. Poznajú pocit pomínavosti práve preto, že túžia po večnosti a dokonalosti. Podľa Hesseho však dokonalosť možno dosiahnuť len v okamihu umierania. Umieranie chápe ako posledné prenikanie vedomia, posledné sebaoddanie, ktoré sa konečne podarilo: „*Pravdepodobne každá smrť má tento význam, pravdepodobne sa každý umierajúci sám v sebe zavrhuje, zbavuje omylu túžobného želania, odovzdáva sa a nič nechce.*“ Hesse ospevuje aj nekonečnú silu a múdrosť prírody, vyzýva nás k návratu k nej, k vzájomnému spojeniu, splynutiu človeka a prírody, ktorá jediná je dokonalá. Zaujímavý je aj spôsob, ako o týchto problémoch uvažuje a formuluje ich. Opätovne sa pýta, či problém vôbec možno vyjadriť a ak áno, ako a akými prostriedkami. Jeden problém vidí vo viacerých súvislostiach, usiluje sa ho zachytiť v rôznych dimenziách a cieľavedome sa bráni akémukoľvek zjednodušeniu. Jeho *Rozprávky* sú existenciálne myšlienky vyjadrené umeleckou metaforou. Neprehliadnuteľná je ich myšlienková hĺbka a Hesseho schopnosť tlmočiť ich poetickým, literárnym jazykom, plastickými obrazmi, čo dávajú ideám, ktoré spredmetňujú, pôvab a silný citový náboj. *Rozprávky* sú vlastne podobenstvá: Anzelm v rozprávke Iris

hovorí: „*Každý pozemský jav je podobenstvom a každé podobenstvo je otvorenou bránou, ktorou duša, ak je pripravená, môže vojsť do vnútornej časti sveta, kde sme všetci jednou bytosťou – ty a ja, noc a deň. Každý človek sa zavše ocitne pred otvorenou bránou, každému niekedy zájde na um myšlienka, že všetko viditeľné je podobenstvom a že za podobenstvom prebýva duch a večný život. Pravdaže, iba niektorí prejdú tou bránou a obetujú krásnu vidinu za tušenú skutočnosť.*“ Dramatický osud hrdinov sprevádza silný emotívny náboj. Dramatickosť diela pritom nevyplýva z deja. Namiesto „vonkajšieho“ napredovania deja sme svedkami dramatickosti existenciálneho zážitku hlavnej postavy, s jej mučivým prežívaním a hľadaním. Hesse zobrazuje ľudské bytie ako drámu jestvovania vo svete. Opisuje, sprítomňuje celú škálu emocionálne zafarbených citovo-vôľových stavov vedomia svojich hrdinov, ako sú úzkosť, zúfalstvo, strach, nepokoj, nádej, viera atď.

Hesseho *Rozprávky* nastoľujú otázku problematiky bytia z hľadiska filozofie (svet ako kozmos, vzťah chaosu a harmónie; týka sa to najmä rozprávok *Faldum*, *Ťažká cesta*, *Sled snov*, *Po stopách sna*, *Bábnik*, *Piktorove premeny*), fenoménu bytia vo forme spoločnosti – úvahy o charaktere doby a stave spoločnosti (*Európan*, *Podivuhodné poslanstvo z inej hviezdy*, *Ríša*, *Mesto*). Problematika osobitosti najmä ľudského bytia – pôvaha individuálneho ľudského bytia, spôsob ľudskej existencie vo svete a jeho poslanie ako individua, vrátane problému zmyslu jestvovania ľudského rodu dominuje. Takýto charakter majú rozprávky *Človek menom Ziegler*, *Koniec doktora Knölgeho*, *Augustín*, *Lesný človek* alebo *Iris*. Hesse sa viackrát vyjadril, že všetko, čo napísal, je jeho najvnutornejším vyznaním, „záznamom vlastného prežívania“ podobným výkriku topiaceho sa. „*Nové dielo vzniká u mňa v okamihu, keď sa mi zjaví postava, ktorá sa môže aspoň na chvíľku stať symbolom a nositeľom môjho zážitku, mojich myšlienok, mojich problémov.*“ Hesseho *Rozprávky* spredmetňujú odvekú túžbu človeka pochopiť svoje miesto vo svete, svoje poslanie v celku bytia, ktorú ponúkajú v naozaj pôvabnej forme. Ich čítanie je zážitkom pre každého vnímavého čitateľa.

Michaela Geisbacherová

Yu Hsi: Cesta

Dunajská Lužná, MilaniuM 2008. Preklad Zuzana Krylová a Milan Richter

Významným edičným činom vydavateľstva MilaniuM sa stalo vydanie výberu z poézie taiwanského básnika Yu Hsiho. Tohto autora rôznych umení, lebo sa zaoberá aj prózou, fotografovaním a vydávaním kníh, okrem toho je zakladateľom medzinárodnej ceny za poéziu Crane Summit Prize, máme možnosť spoznať ako autora viacerých básnických skladieb. Yu Hsi akoby skladal svoje básne z výrokov a ciest a cestičiek za nimi, každá z nich tvorí príbeh, v ktorom je ukrytých ešte množstvo príbehov. Ako buddhistický mysliteľ sa usiluje aspoň iluzórne dostať k bráne poznania, k bráne osvietenia, do jeho poézie akoby vietor sústredeného myslenia a uvažovania vnášal všetky živly, vrátane tých, ktoré nám sídlia v duši. „*Spiaočná cesta spomienok*“ (s. 49), aj to môže byť spôsob, ako vytvoriť dej, ktorý sa síce ešte nestal, ale niekomu v myslí už možno ostal ukrytý, čiže ho treba len vyniesť na svetlo a vzkriesiť ako príbeh a myšlienkový svet. Yu Hsiho poézia tak nie je jednoduchá ani prostá, čitateľ nevyhnutne musí sledovať vrstvenie jeho myslenia a hľadieť spôsob, ako sa k nemu dostať, lebo neraz najzaujímavejšie je práve to, ako autor obrazy a myšlienky na seba navrstvuje, akýsi lep imaginácie a duchovného sústreďenia, ktorý je často priehľadný a takmer neviditeľný.

Pri čítaní tohto autora sa nám stáva bližší aj svet buddhistického hľadania i nachádzania, ktorý však nie je taký vzdialený európskemu kultúrnemu duchu, ako by sme sa nazdávali. Svet je už chtiac-nechtiac spojený a prepojený, ale aj tak nám Yu Hsiho poézia približuje krajinu a spôsob obrazného myslenia ľudí, ktorí sú nám geograficky veľmi vzdialení. Nemožno však povedať, že by nás tento typ poézie chcel vzdelávať, poučovať, Yu Hsi len rozširuje hranice nášho vnímania, zostrujúť ich neraz až na hranu, ktorej sa zvyčajne duchovne nedotýkame. Bravúrný preklad Zuzany Krylovej a citlivé prebásnenie skúseného básnika a prekladateľa Milana Richtera urobili z Yu Hsiho knihy *Cesta* našu duchovnú cestu za inou obraznosťou, celkom inou životnou skúsenosťou, inou duchovnosťou, ktorá má schopnosť robiť nás jemnejšími a akosi ostrejšie vidiaci. Zrak je vôbec zmysel, ktorým sa Yu Hsi dotýka nielen ľudí a predmetov, ale aj javov, ktorým ich akoby ustavične približoval a sprítomňoval. Netreba zabúdať ani na v poézii zriedkavé spájanie starého a nového, teda čohosi možno až starobylého s výdobytkami hi-tech; vznikajú tak texty, ktoré majú ambíciu osloviť aj mladú generáciu.

Viera Prokešová

Kúsky šťastia medzi mnohými hrôzami

Rozhovor s maďarským spisovateľom Pálom Závadom

Pál Závada (1954), rodák zo Slovenského Komlóša (Maďarsko), je nositeľom mnohých maďarských literárnych a umeleckých cien. Vydal sociografu *Kulákprés* (1986, 2006, Lis na kulakov), zbierku poviedok *Mielőtt elsötétül* (1996, Kým sa zotmie) a po nej romány *Jadviga párnája* (1997, Jadvigin vankúšik), *Milota* (2002), *A fényképész utókora* (2004, Potomkovia fotografa), *Idegen testünk* (2008, Naše cudzie telo), je autorom filmových scenárov a rozhlasových hier. V Bratislave sme sa s ním stretli počas kultúrneho leta na autorskom večeri U červeného raka, ktorý pripravili Mestská knižnica Bratislava a Kultúrny inštitút Maďarskej republiky.

• V najnovších Dejinách slovenskej literatúry III (LIC 2004) ste uvedený ako predstaviteľ prózy Slovákov v Maďarsku, ktorého tvorba „iniciuje nový fenomén – možnosť existencie slovenského ducha aj v inom jazykovom médiu“. Stotožňujete sa s tým?

– Je to pre mňa veľká česť, čiastočne nezaslúžená. Ja to formulujem oveľa strohšie – maďarský spisovateľ píše po maďarsky. Mám slovenské korene a pokladám to za svoju najdôležitejšiu tradíciu. Keď má človek rád svojich rodičov, starých rodičov, ich príbeh, svoju rodnú dedinu Slovenský Komlós, jej príbeh, tak má rád aj svoju slovenskosť – aj v takom prípade, ak sa zmaďarizoval ako ja. Chodil som do maďarských škôl, obľúbil som si maďarskú literatúru, spisovateľom som sa stal aj cez svetovú literatúru preloženú do maďarčiny. Mój životný príbeh a moja výchova ma viedli k maďarskej spisovateľskej dráhe, ale zároveň ma zaujíma moja minulosť, a tak svoje knihy staviam na tejto tradícii. Či je to slovenský duch alebo pocta mojím predkom, neviem rozhodnúť, ale v každom prípade presakuje aj do diel, ktorých téma sa toho vôbec netýka.

• Vo svojich knihách zobrazujete predovšetkým osud békešských Slovákov. Pôvod, korene, zážitky z detstva majú takúto silu?

– Samozrejme, pôsobia na človeka veľmi silne a silné vplyvy sa vyplatí presadiť do literárnej formy, lebo tam sa môžu zúročiť. Nikdy som nemal ambície prvoplánovo odhaľovať a predstavovať osud etnika ako historik. V románe, v jeho pozadí to je veľmi dobré. Rozhodujúce sú vlastné pravidlá románu, vývoj deja, témy a príbehu postáv.

• Do akej miery obohacuje tradícia etnika literárne dielo?

– Keby literatúra nestavala na obnovení jazyka, románopisectvo, ale aj my by sme len prešlapovali na mieste. Opakovali by sme známe príbehy, utvrdzovali by sme sa, aké sú tradície dôležité. Lenže takto sa nedá uchovávať živá tradícia, iba muzeálna alebo pasívna, zamrznutá tradícia.

• Po slovensky dosiaľ vyšiel len váš román *Jadvigin vankúšik*, ktorý

mal neobyčajný úspech. Podnietil tento úspech záujem o vašu ďalšiu tvorbu u slovenských čitateľov?

– Mám z úspechu radosť. Musím hneď dodať, že pre slovenské publikum ho napísala Renata Deáková, jej treba ďakovať za toto inšpiratívne pretlmočenie. Je to viac než preklad. Počas prekladania sme totiž mnoho vecí prehodnotili a preformulovali, predovšetkým úlohu poznámkujúceho rozprávača Miša. Prekladateľku ocenili aj Cenou Jána Hollého. Vďaka vydavateľstvu Kalligram vyjde po slovensky aj román *A fényképész utókora* (Potomkovia fotografa), Renata Deáková ho už začala prekladať. Ohlas *Jadviginho vankúšika* na Slovensku ovplyvnil aj inojazyčnú reputáciu, myslím predovšetkým na český preklad, ktorý vznikol na základe úspechu slovenského prekladu. Všade sa chválím, že román najprv vyšiel po slovensky, vedia o tom aj Nemci a Holanďania.

• V Bratislave odzneli úryvky z románu *Potomkovia fotografa*, s predchádzajúcimi románmi *Jadvigin vankúšik* a *Milota* predstavuje trilógiu, hoci súvisia iba voľne. V čom spočíva ich spätosť?

– Na jednej strane je každý z románov samostatný, trilógiu by som chápal veľmi voľne. Na druhej strane ich spája zopár vecí, napríklad dedina, ktorú som vytvoril na základe mojej rodnej obce. A vystupujú v nich aj totožné postavy, napríklad Miklós Buchbinder, titulná postava z *Potomkov fotografa* a zároveň Ondrišov priateľ v *Jadviginom vankúšiku*. Román sa začína v roku 1942 na jednom trhovisku, keď Buchbinder vyhotoví fotografiu, na ktorej sú čiastočne domáci, čiastočne priselci – náhodne sa objavujúci ruralisti. Román sleduje ich osudy, respektíve osudy ich dcér a synov. V tejto dedine sa vyskytujú aj postavy, ktoré účinkovali alebo by mohli účinkovať aj v predchádzajúcich knihách ako vedľajšie, keby som písal tieto knihy naraz. Ináč každá tvorí samostatný svet.

• Aj tento román zobrazuje viacnárodnostné, viacnáboženské prostredie, akúsi zmenšenú stredoeurópsku vzorku, kde spolunažijú

vajú Maďari, Slovania, Židia, Švábi.

– Prinajmenšom je to román o národnostiach žijúcich na území niekdajšej Rakúsko-uhorskej monarchie. Bolo by dobré, keby som sa vedel rozhladiť ešte širšie, keby som hovoril všetkými jazykmi a mohol by som sa tomu hlbkovo venovať. Pre mňa predstavujú naozaj najvzrušujúcejšiu tému tie hrozné desaťročia, ktoré prežili stredoeurópske národy v 20. storočí. Kúsky šťastia medzi mnohými hrôzami.

• V *Potomkoch fotografa* ste sa zamerali na maďarskú históriu druhej polovice 20. storočia. Čím môže byť pritažlivá pre slovenského čitateľa?

– Hovorí sa tu o národných a národnostných tradíciách, o falošnom dedičstve národného povedomia, o hodnotách vytesňujúcich alebo neprijímajúcich cudzincov, ktoré sa v dejinách menili. Prijímanie a vylúčovanie sa odohrávalo vždy vo vláňanie. Národy boli proti sebe huckané vždy s nejakým politickým cieľom. Naša vina je vzájomná. Jestvujú veľmi silné výchylky a deformácie, napríklad pokiaľ ide o Židov, to je nestráviteľné, nepochopiteľné a nenapraviteľné, navyše v tom niet žiadnej vzájomnosti: obklúčenie, od cudzenia, amputovaní a likvidovaní. To je najťaživejšie bremeno 20. storočia všetkých našich stredoeurópskych krajín, ani jedna nie je nevinná. Toto sú málo odhalené, ale pozoruhodné problémy. Inou otázkou je, aký román o tom vznikne. Chcel by som napísať najmä dobrý román, aby mal z neho zážitok maďarský aj nemaďarský čitateľ.

• V júni vyšla vaša najnovšia kniha *Idegen testünk* (Naše cudzie telo), mohli by ste ju priblížiť.

– Aj tu hovorím o stredoeurópskom chumáci, v ktorom sme tu boli a sme a ktorého následky si ešte poniesieme. Zaoberá sa Židmi a Nemcami z Maďarska, tematicky sa viaže k revízií, teda k neslávnemu pokusu Maďarov o znovuzískanie územia odtrhnutých po Trianone, čo môže zaujať tak Rumunov a zakarpatských Ukrajinov, ako aj Slovákov.

Judit Görözdí

J. J. Millás: Nepozerať sa pod posteľ

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2007. Preklad Roman Brat

V knihe tohto autora je pohľad dolu a zdola nesmierne dôležitý, ba priam podstatný. Hlavnými postavami sú sudkyňa a súdny lekár, neviem však, či hlavnými „postavami“ nie sú topánky: „Nohy sú totiž dušou obuvi,“ vyslovili svoj názor lodičky. „Viac ako to,“ dodali tenisky, „nohy sú pre topánky boh“ (s. 33). Autor si najviac a najpozornejšie všima život nôh v topánkach, život topánok na nohách, niekoľko kapitol je zasvätených priamo „konaniu“ topánok. Ešte som sa nestretla s typom románu, kde by sa toľká pozornosť venovala obuvi, až natoľko, že sa skoro personifikuje a predostiera svoje názory, presvedčenia, zmätky, otázky. Ide aj o román v románe, lebo „kvôli tomu románu o topánkach, čo čítaš v metre, ma trápila nočná mora,“ oznamoval Vicente Holgado žene s jemnou výčitkou a ukázal na knihu na nočnom stolíku. „Nepozerať sa pod posteľ,“ upresnila žena (s. 74). V texte nájdeme všetko, čo súvisí s obuvou. Autor bystro pozoruje a komentuje, čo si nohy či topánky na nich môžu všimať, také nepovšimnuté až na občasné vyčistenie,

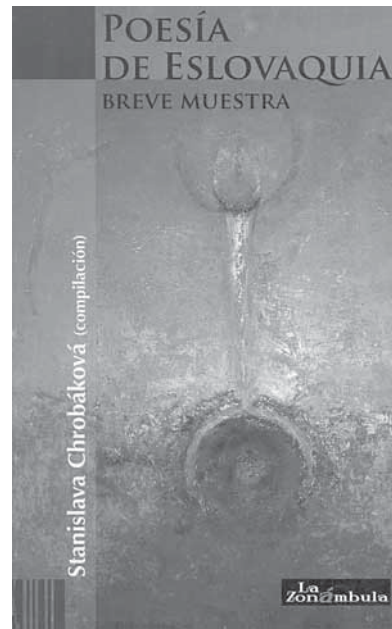
opisuje masáž fantómovej nohy, skrátka, neunikne mu nič, čo súvisí s dolnými končatinami. Kniha je plná záhadných príbehov jednak postáv, jednak topánok, jedným z nich je záhadné úmrtie malého psíka v rodine jeho priateľky, dcéry majiteľa železiarstva. Príbeh nie je stavaný s pevnou konštrukciou, čitateľ sa miestami cíti, akoby vtrhol z jednej príhody do druhej, pričom možno až tretia osvetlí prvú a druhá šiestu, až pokým Vicente Holgado zmizol. Priateľka Vicente Holgada nevie, že tri dni leží pod posteľou jeho mŕtvolu, leží tam, ak to možno mierne necitlivo tak označiť, ako papuče, ktoré tam zakopneme a nevieme nájsť. Teresa ho hľadá, no prevrátné zmeny sa dejú aj so sudkyňou, ktorá začína kričať, a keď sa vyzuje, vidí, že pravú nohu má očividne mužskú.

Autor jemne upozorňuje nielen na dôležitosť páru, tak v topánkach, ako v živote, ale aj naplnenia, lebo prázdna topánka rovnako ako prázdny život za nič nestojí.

Viera Prokešová

ZO SVETA KNÍH

Slovenská poézia v Mexiku

V prestížnom mexickom vydavateľstve La Zonábula vyšla koncom leta antológia tvorby ôsmich súčasných slovenských básnikov *Poesía de*

Eslovaquia. Breve muestra (Poézia Slovenska. Krátka ukážka). Ukážky z básnických zbierok Mily Haugovej, Karola Chmela, Ivana Koleniča, Erika Jakuba Grocha, Mariána Milčáka, Stanislavy Chrobákovy-Repar, Petra Šuleja a Martina Solotrúka vybrala, úvod, v ktorom predstavuje vývin súčasnej slovenskej poézie od 80. rokov minulého storočia, keď do nej vstúpili prezentovaní autori, napísala a jednotlivých autorov predstavila v krátkych portrétoch Stanislava Chrobákovy-Repar. Hoci každý z autorov predstavuje osobitú poetiku, odlišnú poeticko-vývinovú tendenciu, ich začlenenie do spoločného knižného výberu poskytuje mexickým čitateľom zaujímavý mozaikovitý pohľad na našu súčasnú poéziu. Texty do antológie preložili španielski prekladatelia Patricia Gonzalo de Jesús, Alejandro Hermida de Blas a Diana Méndez y Roja, kniha vyšla s podporou Literárneho informačného centra, Komisie SLOLIA.

–báb–

Nimrodov úspešný rok

Francúzsky básnik, esejista a prozaik Nimrod (Nimrod Bena Djangrand, nar. 1959 v Čade), ktorý sa roku 2006 predstavil slovenskému publiku v Banskej Štiavnici na festivale Capalest, získal za svoj najnovší román *Le bal des princes* (2008, Ples princov) až tri literárne ocenenia – Cenu Benjamina Fondana, Cenu Ahmadoua Kourouma a Cenu Edouarda Glissanta. Román má autobiografické črty, hovorí o návrate profesora literatúry z Francúzska po mnohých rokoch do rodnej dediny v čiernej Afrike, ktorú opustil ako dospievajúci chlapec počas občianskej vojny. Poetickým jazykom opisuje nielen obrazy prírody, ale aj bolestivé spomienky, s nadhľadom zobrazuje vzťahy medzi súčasnými predstaviteľmi dedinského spoločenstva a nedávno oslavovanými vojakmi. V Nimrodovom jazyku sa prejavujú vplyvy „literatúry dekolonizácie“, veľmi trefne ironizuje niektoré francúzske významy. Patrí k obdivovateľom Léopolda Sédara

Senghora, ktorý mu pomohol získať štipendium, aby po štúdiu v Čade a Pobreží Slonoviny mohol robiť diplomovú prácu a doktorát z filozofie na francúzskej univerzite v Amiens. Okrem románu vydal tento rok knihu esejí *La nouvelle chose française, pour une littérature décolonisée* (Nová francúzska vec, za literatúru dekolonizácie). Knižne publikuje vo Francúzsku od roku 1989, keď mu vyšla zbierka básní *Pierre, poussière* (Kameň, prach), po nej nasledovala ďalšia básnická zbierka *Passage à l'infini* (1999, Priebeh do nekonečna). Potom sa začal venovať próze, prvý román *Les jambes d'Alice* (Alicina nohy) vydal roku 2001, po ňom *Le Départ* (Odchod, 2005). Medzinárodný ohlas získal svojimi esejami o problémoch emigrácie a černošstva, knižne vyšli pod názvom *Tombeau de Léopold Sédar Senghor* (Pamätník L. S. S., 2003).

–báb–

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

v Česku

Distribuce Slovanský dům – najväčšia celoplošná knižná distribúcia v ČR, v ponuke má 25 000 titulov od 360 vydavateľstiev

Česká beletria:

1. Pavel LONĚK: *Obsluhoval jsem hokejového krále*, S & D
2. Tereza BOUČKOVÁ: *Rok kohouta*, Odeon
3. Jiří BÍLEK: *Hádky naší minulosti (8) – Moudrý císař s pověstí hlupáka*, Knižní klub
4. Barbara NESVADBOVÁ: *Pohádkář*, Motto
5. Lenka LANCOVÁ: *Sběratelka polibků*, Víkend
6. Karin PAVLOSKOVÁ: *Ztroskotat a zvířezit*, Knižní klub

České preklady cudzojazyčnej beletrie:

1. Rhonda BYRNE: *Tajemství*, Ikar
2. Agatha CHRISTIE: *Záhadný pan Quin*, Knižní klub
3. Martina Cole: *Hanebná kráska*, Domino
4. Ed McBAIN – Richard MARSTEN: *Zlo na ostrově*, BBart
5. Patry FRANCISOVÁ: *Deník lhářky*, Ikar
6. Robert LUDLUM: *Arktická mise*, Domino

Knižní velkoobchod PEMIC – okamžite môže dodať vyše 32 000 titulov z produkcie 500 českých a slovenských vydavateľstiev

Česká beletria:

1. Barbara NESVADBOVÁ: *Pohádkář*, Motto
2. Lenka LANCOVÁ: *Vůně deště*, Víkend
3. Šárka HORÁKOVÁ – Dana GÁLIKOVÁ: *Alžběta Báthoryová. Oběť, nebo vrah?*, Edice ČT
4. Jiří S. KUPKA: *Krvavé jahody*, Mladá fronta
5. Helena LISICKÁ: *Zrcadlo starých časů*, XYZ
6. Johana RUBÍNOVÁ: *Můj vysvěcený deník*, Daranus

České preklady cudzojazyčnej beletrie:

1. Jožo NIŽŇANSKY: *Čachtická paní*, Petrklíč
2. Dick FRANCIS – Felix FRANCIS: *Mrtvý dostih*, Olympia
3. Ed McBAIN – Richard MARSTEN: *Zlo na ostrově*, BBart
4. James ROLLINS: *Amazonie*, BBart
5. Philip ROTH: *Sabbathovo divadlo*, Mladá fronta
6. Scarlett THOMASOVÁ: *Konec pana Y*, Host

GRAND BIBLIO, 2008, č. 10

O sile priateľstva

Carola von Kesselová

Čarodejnice držia spolu Pozor, čarodejná láska

Bratislava, Fragment 2008

Preklad Martina Vankúšová

Autorka, skúsená vydavateľská redaktorka kníh pre deti a chovateľka koní, si vybrala prostredie internátnej jazdeckej školy pre nadané dievčatá – budúce jazdkyne. Predstavuje štvoricu dobrých kamarátok Luciu, Mišu, Janu a Júliu, ale aj skupinu ich rivaliek, závištlivých dievčat, ktoré nielenže sa netešia z úspechov Lucie, ale naopak, vymýšľajú intrigy proti nej. V takejto situácii sa Lucia dozvedá, že jej mama prišla o zamestnanie a z otcovho platu si rodina nebude môcť dovoliť uhrádzať nákladné školné v internátnej škole na Vraníku. Táto neradostná novinka podnieti kamarátky vymyslieť záchranný plán, aby Lucia mohla naďalej ostať na Vraníku. Práve vtedy začne škola poskytovať špeciálne štipendium pre najlepšie jazdkyne, ak by ho Lucia získala, bolo by po probléme. Ibaže k celkom najlepším Lucia nepatrí, vie to ona aj jej kamarátky. Do svojho plánu zapoja otca jednej z nich – skúseného inštruktora jazdeckej školy... Vďaka ich súdržnosti a Luciinej vytrvalosti a odriekaniu ostáva v škole, kamarátky triumfujú. Základné tajomstvo mladých čarodejok, ako si o sebe rady myslia, spočíva v tom, že vedia držať spolu a pomáhať si. A čarodejnica moc tuhého, spoľahlivého priateľstva sa prejaví aj v ďalších situáciách, v ktorých sa dievčatá ocitnú po prázdninách. Spoločne riešia Júliino tajné zalúbenie, tešia sa, keď im to napokon vyjde tak, ako si to priali... Veď napokon ich heslo hovorí: „Spolu sme neporaziteľní!“ Knižky určené pre čitateľky od deviatich rokov priblížia menej známe prostredie jazdeckej školy, rôzne príbehy, ktoré sa v nej odohrajú, atmosféru jazdeckých pretekov, predovšetkým však zobrazujú hodnotu a silu priateľstva.

–ez–

Jeff Stone

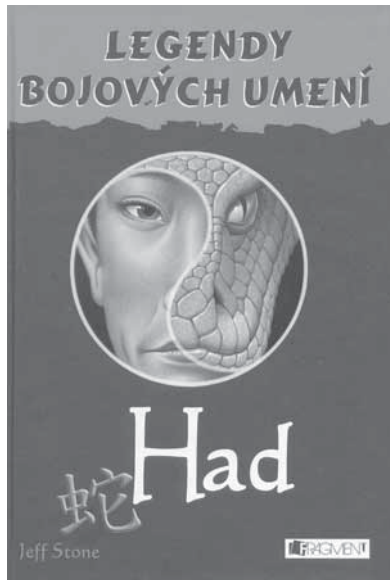
Had. Legendy bojových umení

Bratislava, Fragment 2008

Preklad Michaela Bordováčová

Napísať dobrú knihu pre mladých čitateľov je náročné. Treba nájsť primeraný jazyk a vymyslieť príbeh, ktorý by čitateľa zaujal aj niečím obohatil. Jeffovi Stoneovi sa to v sérii *Legendy bojových umení* podarilo. Po knihách *Opica* a *Tiger* ponúka vydavateľstvo Fragment tretí diel série *Had* a štvrtý *Žeriav*. Autor zaviedie čitateľa do čínskeho prostredia, nenútené mu predkladá tamojšie reálie a kultúru. Približuje spôsob života, obliekanie či sviatky. Práve tento odkaz na iný svet a kultúru je prínosný pre mladých čitateľov. Jeff Stone si za hlavné postavy svojho seriálu vybral mladých bojovníkov kung fu, a tým si vytvoril priestor na mnohé príťažlivé opisy a dynamické prvky. Niekedy však dynamika prechádza až do brutálnych alebo príliš krvavých scén. Napríklad príbeh o kanibalskom manželskom páre, ktorý vraždil vo svojom hostinci zákazníkov. Dejová líniu tvoria osudy dvanásťročného bojovníka Seha, najmladšieho majstra hadieho kung fu. Spolu s priateľmi Malaom, majstrom opičieho kung fu, a Fuom, majstrom tigrieho kung fu, utekajú zo zničenej kláštora Kangzhen, kde spoločne vyrastali. Cestou na nich striehnu rôzne nebezpečenstvá a prekvapenia spojené najmä s Dra-

čími zvítkami, ktoré obsahujú tajomstvá techniky dračieho kung fu. Záujem o ne má však aj Jing, úhlavný nepriateľ mladých mníchov a ničiteľ kláštora. Na príbehoch hrdinov autor vykresľuje silu priateľstva. Mladí bojovníci vyrastali v kláštore bez rodičov, pod prísny dohľadom Veľmajstra. Spoločné detstvo ich stmelilo a vytvorilo si medzi sebou silnejšie púť, ako boli ich citové väzby k rodičom. Kvôli priateľom sa vrhajú do nebezpečenstiev a neváhajú riskovať život. Autor bol ako dieťa adoptovaný a pätnásť rokov hľadal svojich biologických rodičov. Túto životnú skúsenosť využil v opise pocitov mladých mníchov pri stretnutí so svojou rodinou. Stone sa vyhýba čierno-bielemu stvárneniu postáv. Zo špinavého, škaredého a nevrleho Ng-Gunga sa stane spojenc a dobrý priateľ mladých bojovníkov. Bandíti, ktorí boli predstavovaní ako zloduchovia, sa stávajú ich ochrancami. Žiarivé a vyleštené pohostinstvo sa zmení na sídlo ľudozrútskych manželov. Matka Seha sa postaví na stranu nepriateľského

Tonglonga, ktorý sa usiluje zabiť mladých majstrov kung fu, medzi nimi aj jej vlastného syna. Situačnými príkladmi tak autor poukazuje na fakt, že nie všetko čisté, zlaté, žiarivé a známe musí byť aj dobré a správne. Ak chcete prežívať dobrodružstvá mladých bojovníkov kung fu a načerpať zo sily ich priateľstva, pošlite do našej redakcie kupón vydavateľstva Fragment zo strany 11 do 8. októbra a zaradíme vás do zberovania o *Hada*.

Jeff Stone

Žeriav. Legendy bojových umení

Bratislava, Fragment 2008

Preklad Michaela Bordováčová

Hrdinkou tejto časti *Legendy bojových umení* je dvanásťročná bojovníčka kung fu Hok. Rovnako ako hrdinovia predošlých častí vyrastala v kláštore v Kangzhene. Na rozdiel od svojich priateľov však celý čas musela predstierať, že je chlapec. Keď pozoruje horiaci kláštor, má zmiešané pocity. Nevie si predstaviť, ako bude ďalej žiť. Práve v tejto chvíli sa stretáva s Tsungom, bojovníkom, ktorý ju omámi a využije jej neistotu, aby prenikol do kláštora v Šaoline. Tsung tak má možnosť vpustiť dovnútra nepriateľských bojovníkov. Od tej chvíle Hok prenasledujú vojaci aj ľudia, ktorí ju obviňujú zo zrady. Kniha je okrem bojových scén plná prekvapivých odhalení, nadväzujúcich na predchádzajúce časti. Autor tu vysvetľuje mnohé otázky, ktoré nechal nedoriešené. Škoda, že pokrývka jazyková stránka knihy. Napríklad bojové scény vyznievajú skôr ako opisy z príručky než dynamický prvok, a jazy-

ková redakcia mala byť tiež dôslednejšia.

Veronika Foilentová

P. Gert Smetanig

Moja tajná kúzelnícka kniha

Bratislava, Ikar 2008

Preklad Silvia Smidová

Knižka odkýva čitateľom tajomný svet kúzelníckeho umenia. Jej autorom je skúsený iluzionista, inak katolícky kňaz a člen saleziánskeho rádu, ktorý už od štrnástich rokov očarúva svojím umením deti, mládež i dospelých. Kniha krok za krokom vysvetľuje vyše sto trikov a podľa obrázkov si ich možno ľahko nacvičiť. K mnohým kúzlam je aj návod, ako si pripraviť potrebné rekvizity z jednoduchého a lacného materiálu v každej domácnosti. Nemáte chuť skúsiť napr. „*stúpajúcu paličku, šatku na vandrovke, skákajúcu mincu alebo hádanie z kariet*“? Na voľné chvíle s priateľmi naozaj výborná inšpirácia.

Jutta Langreuterová

Kapitán Žralok. Ostrov pokladov a morský drak

Bratislava, Ikar 2008

Preklad Eva Melichárková

Dva dobrodružné príbehy malého piráta, presnejšie kapitána Žraloka, ktorý so svojou posádkou – obrovským zubatým potkanom, papagájom Kokom – prepadli na lodi zrušeného prváka Miša. Privlečú ho na svoju pirátsku loď aj z čokoládou, ktorú našli namiesto šperkov a zlata. Ukázalo sa, aký môže byť zajatec užitočný: mal tenké prsty a vedel vytiahnuť z fľaše poštu – mapu s vyznačenou cestou k pokladom, a jediný vedel prečítať názov. Malý pirát už vedel, ako sa tam dostať, a preto dobrodružstvo na Pobreží korytnačiek i na mori mohlo pokračovať. Nechýbajú skutoční piráti, veľkánsky morský drak, trojstažník starého Billa, a tak sa malí čitateľa majú na čo tešiť.

Traktory a nákladniaky

Bratislava, Fragment 2007

Preklad Olga Zumrová

Pre deti od šesť rokov pripravilo vydavateľstvo doplnovačku detailov traktorov, ťahačov, bagrov, nakladačov a sklápačiek. Vyše 80 farebných samolepiek pomôže rozvinúť priestorovú orientáciu, pamäť, ale aj prehĺbiť znalosti o nákladných autách. Na každej stránke sú nevelké texty a obrisy obrázkov. Treba nájsť správnu samolepku a určiť, kam patrí. Okrem toho každý list obsahuje aj zvláštne samolepky, z ktorých sa dajú vytvoriť aj celkom nové obrázky alebo sa o ne možno podeliť s kamarátom či súrodencom.

Šantíme so samolepkami: Doma, Na gazdovstve, V lese, V škole

Bratislava, Fragment 2008

Štyri tematické obrázkové zošity sú určené malým deťom. Pomáhajú rozvíjať pozorovacie schopnosti. Tie si sami dopĺňajú samolepky vo forme pestrofarebných štvorcov na určené miesta. Musia vybrať vhodnú farbu štvorca a nalepiť na biele miesta jednotlivých strán zošitov. Dieťa sa naučí zvoliť správnu farbu, cvičí si presnosť pri lepení a zároveň spoznáva zvieratká a stromy v lese, domáce zvieratá na gazdovskom dvore, priestory v dome so základnými predmetmi a všetko, čo súvisí so školou. Obrázkové zošity deti počia a zabavia.

–lč–

ANASOFT LITERA FEST

Bratislava 2. – 5. októbra

ŠTVRTOK 2. októbra

17:00 Goetheho inštitút

Irenu Brežnú uvádza: Jana Cviková
Po nemecky píšuca Slovenka Irena Brežná sa narodila v roku 1950 v Bratislave a detstvo prežila v Trenčíne, roku 1968 emigrovala. V najnovšej knihe Na slepačích krídlach, ktorú z nemčiny preložila Jana Cviková, filtruje spomienky na detstvo rafinovane zarámované kontextom životnej skúsenosti zrelej ženy, ktorej nechýba zmysel pre humor.

18:30 Kino Mladost

Persepolis. Vincent Paronnaud, Marjane Satrapi, Francúzsko, 2007, 95'

Animovaný film podľa rovnomenného autobiografického komiksu Marjane Satrapi. Príbeh dievčatka v Iráne počas islamskej revolúcie získal Cenu poroty na Filmovom festivale v Cannes v roku 2007.

19:00 Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca

Vyhlasenie víťaza ceny Anasoft litera

20:00 Vysielanie Rádia Devín

Diskusia Kniha v slovenských filmoch. Moderuje Martin Čiel, hostia Peter Pišťanek a Ondrej Šulaj.

20:30 Kino Mladost

Solaris. Andrej Tarkovskij, Rusko, 1972, 175'

Meditatívna psychodráma podľa predlohy poľského sci-fi autora Stanisława Lema.

PIATOK 3. októbra

Autorské čítanie Viliama Klimáčka, Pavla Viličkovského, Tomáša Janovica, Dušana Mitana a Dušana Duška na bratislavských gymnáziách.

18:00 Ex libris & Ex cafe
Shooty – vernisáž výstavy

19:00 Ex libris & Ex cafe

Autorské čítanie finalistov Anasoft litery 2008 Zuzany Cigánovej, Jána Litváka a Víta Stavianskeho.

20:00 Vysielanie Rádia Devín

Diskusia Anasoft litera 2008. Moderuje Zuzana Belková, hostia: Michal Habaj, Zora Prušková, Ivana Taranenkova.

18:30 Kino Mladost

Muzika. Juraj Nvota, Slovensko / Nemecko, 2007, 99'

Filmová adaptácia novely Petra Pišťanka.

20:30 Kino Mladost

Strach a chvenie. Alain Corneau, Francúzsko / Japonsko, 2003, 107'

Z autobiografickej knihy Amélie Nothombovej vychádza krehká tragikomédia o zrážke západnej a východnej kultúry.

SOBOTA 4. októbra

11:30 Ex libris & Ex cafe

Drevený tato

Interaktívne divadelné predstavenie pre deti predškolského veku na motívy knihy Tomáša Janovica.

19:00 Ex libris & Ex cafe

Autorské čítanie finalistov Anasoft litera 2008 Vladimíra Havrillu, Inge Hrubaničovej a Viliama Klimáčka.

20:00 Vysielanie Rádia Devín

Diskusia Knižný trh na Slovensku. Moderuje: Pavol Rankov, hostia Juraj Heger, Daniela Kapitánová, Vladimír Michal.

18:30 Kino Mladost

Klíč k určovaniu trpaslíků. Martin Šulík, Česká republika, 2002, 58' Z 33 zošitov legendárneho českého scenáristu a režiséra Pavla Juráčka vybral režisér so spoluscenáristom Janom Lukešom do tohto dokumentu texty z rokov 1964 – 1972.

20:30 Kino Mladost

O rodičoch a deťoch. Vladimír Michálek, Česká republika, 2008, 112' Komedialný príbeh inšpirovaný novelou Emila Hakla (vyznamenanou cenou Magnesia Litera).

NEDEĽA 5. októbra

18:00 Komorné štúdio Slovenského rozhlasu

Premietanie nemeckého nemého filmu Nosferatu, eine Symphonie des Grauens, W. F. Murnaua z roku 1922 na motívy knihy Dracula Brama Stockera a vystúpenie českej undergroundovej kapely DG 307, ktorej hlavným predstaviteľom je český básnik Pavel Zajíček.

20:00 Komorné štúdio Slovenského rozhlasu

Diskusia 1968 – 2008 v literatúre, umení a spoločnosti. Moderuje: Peter Zajac, hostia: Ludvík Vaculík, Milan Bočay, Marta Šimečková.

22:00 Komorné štúdio Slovenského rozhlasu

Musica Falsa et Ficta. Oratórium 929 000 000

V projekte Oratórium 929 000 000 na texty Juraja Slauku a Ivana Klasa sa k improvizáčnemu symfonickému orchestru Musica Falsa et Ficta pripája prvý raz aj 20-členný spevácky zbor Technik a Komorný barokový súbor. Skladba je oratoriálnou kompozíciou s novodobými prvkami otvorenej partitúry, ako efektované vokálne party, breakcore, Rockyho Balbou a rôzne spôsoby kolektívnej improvizácie

18:30 Kino Mladost

Žert. Jaromír Jireš, Československo, 1968, 80'

Jeden z najslávnejších trezorových filmov 60. rokov podľa románu Milana Kunderu o vysokoškolskovi, ktorý kruto doplatil na žartovanie.

20:30 Kino Mladost

Spalovač mrtvol. Juraj Herz, Československo, 1968, 95'

Filmová adaptácia psychologického hororu Ladislava Fuksa vystihuje morbidnú atmosféru a akoby neskutočný svet panoptikálnych postáv. Pán Kopfrkingl sa stal životnou rolou Rudolfa Hrušínskeho.

Vstupné: Autorské čítania, koncerty a predstavenie pre deti v Goethe Institut a Ex libris & Ex cafe: vstup voľný, Kino Mladost: 100 Sk (3,32 eura)/ 50 Sk (1,66 eura) študenti, Komorné štúdio Slovenského rozhlasu, 5. 10. o 18:00 (DG 307, diskusia, Musica Falsa et Ficta) 200 Sk (6,64 eura)/ 100 Sk (3,32 eura) študenti, od 20:00: 100 Sk (3,32 eura)/ 50 Sk (1,66 eura) študenti
Adresy: Ex libris & Ex café, budova Stredoeurópskeho domu fotografie: Prepoštská 4; Komorné štúdio SRo, budova Slovenského rozhlasu: Mýtna 1; Goetheho inštitút: Panenská 33; Kino Mladost: Hviezdoslavovo námestie 17

Mária Samová a kol.:

Tvorba bezbariérového prostredia. Základné princípy a súvislosti

Bratislava, Vydavateľstvo Eurostav 2008

Táto publikácia patrí síce vyslovene medzi odborné technické knižné novinky, je určená predovšetkým architektom, urbanistom, projektantom, dizajnérom, ale aj investorom, developerom a stavebným dodávateľom, užitočné informácie z nej ale môžu čerpať aj verejní činitelia – predstavitelia štátnej správy a samosprávy. V určitom zmysle oslovuje aj širokú verejnosť, lebo odbornú problematiku transformuje aj do všeobecnej roviny, ktorá sa dotýka naozaj každého.

Poslaním knihy je tvorba, resp. projektovanie prostredia so zreteľom na našich hendikepovaných spoluobčanov. Je v nej všetko, čo majú o problematike vedieť odborníci, ale ponúka aj poznatky, ktoré by sme mali poznať všetci, aby sme sa mohli stať spoluvykonávateľmi úspešného projektu pre všetkých. Osobitne môže pomôcť zdravotne postihnutým a ich funkcionárom, respektíve ich združeniam pri presadzovaní oprávnených nárokov voči spoločnosti.

Obsahová náplň knihy je zameraná na všetky oblasti každodenného života. Poukazuje na základné princípy a súvislosti bezbariérového projektovania, ale prináša aj užitočné inštrukcie pre prax. Konkrétne v jednotlivých kapitolách rozoberá problematiku budov na bývanie, vzdelávanie, prácu, obchod, služby, kultúru, šport, ale aj verejné priestranstvá a dopravné stavby. Posledná kapitola je venovaná evakuácii osôb neschopných samostatného pohybu v kontexte požiarnej bezpečnosti stavieb. Prílohu tvorí zoznam zákonov, noriem a legislatívnych predpisov.

Kniha poskytuje súhrn informácií o existujúcich riešeniach, dostupných zariadeniach, uvádza aj početné konkrétne návrhy so špecifikovaním na rôzne situácie. Sleduje nielen všeobecné ciele tvorby bezbariérového prostredia, ale zameriava sa aj na detaily pre tvorbu navrhovania na mieru, t. j. podľa konkrétnej potreby a postihnutia jednotlivca. Texty dopĺňajú farebné fotografie aj s opisom, ktoré uvádzajú správne aj nesprávne riešenia. Kresby a schémy jednotlivých konštrukčných riešení sú veľmi prehľadné a inštruktívne. Autori v knihe uvádzajú cenné pripomienky k platnej legislatíve a dopĺňajúce podnety. Poukazujú i na príklady z ostatných krajín Európy s vyjadrením potreby vytvorenia celoeurópskeho štandardu.

Šesťčlenný autorský kolektív pod vedením doc. Ing. arch. Márie Samovej, PhD., vykonal odbornú a užitočnú prácu. Zvlášť, ak zoberieme do úvahy, že na Slovensku (ale ani v Čechách) takáto publikácia doteraz nevyšla. Uvítajú ju aj uchádzači o čerpanie eurofondov, lebo jednou z nezanedbateľných podmienok na ich čerpanie je aj debarierizácia podporených projektov.

Kniha má formát A4, tvrdú väzbu, 140 plnofarebných strán na kvalitnom papieri, je bohato ilustrovaná (300 obrázkov) a má peknú grafickú úpravu. Nemala by chýbať ako pracovná pomôcka nielen priamo zainteresovaným odborníkom či na stoloch primátorov a starostov, ale pre svoj osvetový charakter by mala byť k dispozícii v každej verejnej knižnici.

Mária Rosová

ČÍM ŽIJE LITERATÚRA

Dnes na naše anketové otázky odpovedá prozaička a dramatička, prekladateľka a literárna vedkyňa Eva MALITI-FRAŇOVÁ. V Ústave svetovej literatúry SAV sa špecializuje na dejiny ruskej umeleckej literatúry a slovenského umeleckého prekladu. Za preklad ruského symbolistického románu Andreja Belého *Peterburg* jej udelili roku 2002 prémii Ceny Jána Hollého a Zory Jesenskej. Píše prózu (*Krpatý vrch*, 1994), ale najmä dramatické texty, ktoré sú úspešne prezentované doma i v zahraničí. Vlni jej vo vydavateľstve Drewo a srd knižne vyšiel súbor štyroch divadelných hier pod názvom *Hry* – Krčeň Nesmrtný, Jaskynná panna, Vizionár, Unavená Medea. Pútavo napísaná monografia *Tabuizovaná prekladateľka Zora Jesenská* (Veda 2007) je určená nielen odborníkom, ale širokej kultúrnej verejnosti, ktorá o dielo prejavuje veľký záujem.

• **Stáva sa podľa vás slovenská literatúra ostrovom samým pre seba, alebo sa jej darí preniknúť do každodenného života?**

– Z posledných rokov mám skúsenosť s písaním dramatickej literatúry, ktorá cez divadlo reálne preniká k adresátom. Realizácia textu môže byť však problematická, lebo niekedy ide proti autorovi, veď inscenačný tím si text vykladá a tvorí jeho predstavenie. V našich pomeroch sa ťažko dá hovoriť o nejakej každodennosti. Divadlo je sviatok a pre slovenského dramatika ešte väčší, lebo kamenné divadlá k pôvodnej dráme pristupujú len sviatočne a veľmi opatrne. Hovorí sa, že náš autor potrebuje autorské divadlo (mnohí slovenski dramatici ho majú), aby sa jeho hry hrali. Problém má svoje pozadie, nezanedbateľný je fakt, že krajina je malá, má málo obyvateľov a ani záujemcov o umenie a literatúru nie je až tak veľa. Na druhej strane sú krajiny, ktoré aj pri malých počtoch obyvateľov na scénach systematicky uvádzajú svojich autorov (napr. Fínsko). Naše divadlá sa na súčasnú slovenskú drámu dívajú skôr skepticky, hrajú scénicky i divácky overené kusy zahraničných autorov je pohodlnejšie, ráta sa s komerčným úspechom, ktorý sa mnohokrát ani nepotvrdí. No je to aj vec štátnych dotácií, ktoré, ako predpokladám, pre sféru uvádzania pôvodnej drámy v divadlách nie sú.

Celkovo sa nazdávam, že slovenská literatúra je dnes v situácii, keď sa takmer netvorí literárny proces. Necítiť jeho prirodzené prúdenie, impulzy... Sú autori a diela, sú aj čitateľa (myslím čitateľov umeleckej, nie komerčnej literatúry), no sústavná kritická reflexia literatúry takmer absentuje a časopisy, ktoré čoto z nej uverejňujú, sú málo čítané. Kritiku v duchu doby má asi suplovať nie veľmi podarený systém udeľovania literárnych cien, to je však niečo celkom iné. Mám pocit, že momen-

tálne panuje v našej literatúre akýsi kolektívny zhon, priam panika, je tu veľká súťaživosť, z ktorej síce vzniká nejaký proces, ale je v ňom viac voluntarizmu a samoučelnosti, než impulzov pre život. V tomto zmysle slovenská literatúra naozaj pripomína ostrov, ktorý existuje sám pre seba... V niektorých obdobiach sa literatúrou a umením priam žilo, ako to bolo u nás v 60. rokoch, keď tu pôsobili vynikajúci kritici. Zaoberala som sa prekladateľskou a kritickou tvorbou Zory Jesenskej. Svojou osobnosťou mnohé z tej doby stelesňovala. Vynikla v ostrých polemikách a zápasoch, ona však nebojovala len za seba a za svoje záujmy, ale vždy aj za vyššiu úroveň našej literatúry, za jej svetovosť, za práva umelca... Dnes by sme potrebovali zápal tých čias.

• **Čo vám v našom slovenskom literárnom živote chýba, ako by sa mohla zlepšiť literárna komunikácia?**

– Práve komunikácia mi chýba. Lebo literárna komunikácia pozostáva aj z komunikácie ako takej. Opäť spomeniem 60. roky, keď sa literárny život dial aj v redakciách časopisov či vydavateľstiev, kde sa žilo a komunikovalo. Žilo sa v klube, v starej Štefánke... A komunikovalo sa o literatúre a umení. Tak sa vytváralo nesmierne tvorivé ovzdušie a každý, koho to ovzdušie zasiahlo, sa cítil ako spoluvorca. Myslím tým čitateľov, ktorí diela čítali, potom čítali ich kritiky, prípadne kritické polemiky a potom niekde so spoločnosťou ďalej polemizovali a netrpezlivo čakali, čo nové autor napíše. Literatúra bola témou dňa. Dnes sa, samozrejme, všetko dá nájsť vo virtuálnom svete internetu, ale ja uprednostňujem komunikáciu so živými ľuďmi...

Im Rezi

Akú knihu čítam znova?

V lete vari najčastejšie vídať ľudí s knihou v ruke. Je to dobrá príležitosť, pozrieť sa na tituly, ku ktorým sa čitateľa znova vrátili.

„Po rokoch sa mi dostala do rúk autobiografia Charlieho Chaplina *Môj život*, a tak som sa pustil do tejto rozsiahlej, ale veľmi peknej a poučnej knihy. Veď Chaplin je v dejinách svetovej kinematografie pojem a mňa osobne udivuje v texte jeho otvorenosť, nemilosrdná irónia a zaujímavá životná filozofia.“

pedagóg, 58 r.

„Ešte raz sa vraciam k Banášovým *Idiotom v politike*, lebo mám viac času a chcem si knihu vychutnať.“

technik, 65 r.

„Mám rada knihy z lekárskeho prostredia a k viacerým z nich som sa opäť vrátila. Tentoraz som siahla po trilógii amerického spisovateľa Noaha Gordona o lekárskej dynastii Coelovcov od 11. storočia až po súčasnosť. Doslova s chuťou som prečítala *Liečiteľa, Šamana* a práve končím posledný diel *Lekárka*.“

učiteľka, 45 r.

„Priznám sa, že som podľahla Jakubiskovej *Báthoryčke* a po dlhých rokoch som sa vrátila k Nižňanského *Čachtickej pani*. Nemala som to robiť, lebo nechtiac

som porovnávala s filmom a kniha stratila svoje pôvodné čaro.“

lekárka, 63 r.

„Nie raz, ale viackrát som čítala humorné knihy francúzskej autorky Nicole de Buron *Kam som dala okuliare, Si šťastná, tak nefňukaj* a teraz mám rozčítaný titul *Miláčik, počúvaš ma?... Tak zopakuj, čo som povedala... Vždy ma povzbudí*.“

predavačka, 55 r.

„Niet nad Johna Grishama! To môžem čítať aj niekoľkokrát ročne dookola. Mojmimi obľúbenými titulmi sú *Porota, Sudca, Zoznam* a ak môžem pridať tak aj titul *Partner*, ktorý práve opäť čítam. Na knihy od Grishama nikdy nelutujem peniaze.“

vysokoškolák, 22 r.

„Z času načas si s chuťou prečítam bestseller *Madisonské mosty* od Roberta J. Wallera a práve mám rozčítaný epilóg k tejto knihe *Tisíc poľných ciest*.“

účtovníčka, 33 r.

„Relax a skvelé pobavenie, to sú návraty k českému spisovateľovi Vladimírovi Páralovi. Viaceré knihy mám, iné si požičiavam. Znova čítam jeho *Profesionálnu ženu*. V zime som čítal knihu *Milenci a vrazi*.“

chemik, 49 r.

Pripravila L. Čelková

JUBILANTI

od 24. septembra do 7. októbra

5. 10. 1943 sa narodila prozaička, esejistka, poetka a publicistka Etela FARKAŠOVÁ. Profesionálne sa ako filozofka špecializuje na epistemológiu, v literárnej tvorbe ju zaujímajú najmä problémy súčasnej ženy v našej spoločnosti. V knihe esejí *Etudy o bolesti*

a iné eseje, ktorú vydalo Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov roku 1998, sa zamýšľa aj nad otázkou, či je bolesť len negatívnym pocitom, alebo príležitosťou prehodnotiť vlastný život. Ak sa chcete s jubilujúcou spisovateľkou Etelou Farkašovou pozastaviť nad otázkou bolesti a prehodnotiť svoj život, napíšte jej ku gratulácii, ako sa vám páčila ukážka z jej najnovšej knihy, ktorú prinášame na 4. strane. Na vaše lístky čakáme do 8. októbra, jednému z gratulantov venuje Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov *Etudy o bolesti a iné eseje*.

Narodili sa:

- 29. 9. 1934 – Rudolf DOBIÁŠ, spisovateľ pre deti a mládež, básnik, prozaik
- 24. 9. 1949 – Ján ŠVANTNER, básnik, prekladateľ
- 25. 9. 1949 – Marián TKÁČ, autor literatúry faktu, prozaik
- 26. 9. 1931 – Marína ČERETKOVÁ-GÁLLOVÁ, prozaička
- 26. 9. 1949 – Ondrej ŠULAJ, dramatik, scenárista
- 27. 9. 1947 – Milan JEDLIČKA, básnik
- 2. 10. 1936 – Michal HRIVNÁK, prozaik, žije v Maďarsku
- 3. 10. 1933 – Ján BEŇO, prozaik, autor kníh pre deti a mládež, publicista, prekladateľ
- 3. 10. 1956 – Peter SÝKORA, autor literatúry faktu
- 4. 10. 1931 – Laco ZRUBEC, autor literatúry faktu, prozaik
- 6. 10. 1935 – Jozef BOB, kritik, prozaik, scenárista
- 6. 10. 1953 – Karol CHMEL, básnik, prekladateľ
- 6. 10. 1962 – Andrijan TURAN, básnik
- 7. 10. 1944 – Martin BŮTORA, prozaik, publicista, scenárista
- 7. 10. 1959 – Pavol HUDÁK, básnik, publicista

Za blahoželania Ivanovi JACKANINOVÍ ďakujeme všetkým čitateľom, úprimne sa k nim pripája celá naša redakcia. Jeho knižku *Čarovný plecniak* posielame Lubici GEMERSKEJ do Senca, ktorá ku gratulácii pridala aj pekné spomienky na svojho svokra, rodáka z Kyjeva. V roku 1917 mal tri roky a jeho rodičia museli aj s ním ujsť pred diktatúrou, pretože sa hlásili k cárskemu režimu.

Kto dostane knižku?

Na zaujímavé otázky môže hľadať odpovede v krátkych textoch a bohatých ilustráciách v publikácii *Náš svet* Miško LEHOTSKÝ z Kráľovej Lehoty. Knižku mu venuje Vydavateľstvo Slovart.

OBJEDNÁVKA

Dvojtyždenník KNIŽNÁ REVUE na rok 2008 si môžete objednať telefonicky: 02/52920272, e-mailom: krevue@litcentrum.sk alebo písomne či osobne: Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava

Veda je optimistická životná filozofia

Rozhovor s autorom literatúry faktu, predsedom Slovenskej akadémie vied prof. Štefanom LUBYM

• O čítaní hovoríte ako o jednom zo svojich koníčkov. Kto vo vás vzbudil záujem o literatúru?

– V časoch, keď televízia iba začínala a rozhlas nebol veľmi rozšírený, záujem o literatúru bol samozrejmosťou. Na Vianoce ma otec zobral do kníhkupectva v Redute, tam som si vybral asi desať kníh a do Troch kráľov som čítal. Najprv verneovky, romány Alexandra Dumasa, potom už aj klasikov, Stendhala, Dickensa, Marka Twaina, oboch Tolstojov, z našich napríklad Kukučínov Dom v stráni. Dej si už detailne nepamätám, ale atmosféru a fluidum tohto Kukučínovho románu mám kdesi v povedomí dodnes. Potom ma začala zaujímať história, napríklad román Juh proti Severu, biografie Voltaira, Napoleona, Alexandra Fleminga, Isaaca Newtona.

• Obaja vaši rodičia boli právnici, neuvažovali ste o tom, že ich budete nasledovať?

– Minimálne dve generácie predkov z otcovej strany boli právnici a prastarý otec Koloman Vitáliš bol tabulárnym sudcom Liptovskej stolice. Spočiatku som uvažoval ísť v otcových šľapajach a stať sa právníkom, ale v päťdesiatych rokoch nebola u nás pre toto povolanie vhodná klíma. Navyše som sa dostal na bratislavské gymnázium na Vazovovej ulici, kde sme mali dobrých učiteľov matematiky a fyziky a zdalo sa, že mám na tieto predmety vlohy. Bol som úspešný na matematických a fyzikálnych olympiádach a chcel som ísť študovať tento smer na univerzitu. Nakoniec zvíťazil záujem o elektrotechniku. Z maturitného ročníka sme sa až jedenásti hlásili na Elektrotechnickú fakultu SVŠT, prijali nás trochu. Vplyv na moju študijnú orientáciu mal aj šport, hoci to bolo dosť kuriózne. Na rodinných rekreáciách v Smoleniciach hrávali naši rodičia na spodnom nádvorí volejbalové zápasy univerzity versus technika. Všetko to boli síce členovia Slovenskej akadémie vied, ale rozdeľovali sa podľa toho, kde mali korene. A v tých zápasoch vyhrávala technika.

• Čítali vám rodičia niekedy rozprávky, mali ste neskôr čas a príležitosť ako otec dvoch dcér, či dnes už starý otec čítať svojim deťom?

– Rodičia mi čítali, aj ja som dcéram čítal, vnučkom už nie. Tí pozerajú rozprávky na počítači. V našej rodine sme mali slovenské rozprávky, bratov Grimmovcov i Boženu Němcovú.

• Pamätáte sa na svoju prvú knihu?

– Prvé knihy boli „cestopisy“ – Káčer Člap v Afrike a Smelý zajko v Afrike. Afrika bola môj najobľúbenejší kontinent, ako u väčšiny detí. Trvalo päťdesiat rokov, kým som sa tam dostal.

• V jednom rozhovore ste mi povedali, že vašou obľúbenou historickou osobnosťou je Napoleon, navštívili ste miesta jeho slávnych bojov a prečítali o ňom vari všetko. Aké diela či autori vás lákajú ako čitateľa dnes?

– Práve teraz čítam znova Dona Quijota, lebo pár dní som bol v Španielsku. Okrem toho aj životopis Alexandra Dumasa od Endora.

• Čítate vo viacerých jazykoch a pravidelne, alebo čítate nárazovo – počas dovolení?

– Čítam trochu pred spaním a aj nárazovo, najmä počas študijných pobytov v zahraničí na vyváženú výskumnú činnosť. Doma ju, žiaľ, vyvažujem administratívou.

• Dnes ste nielen čitateľ, ale aj autor a vynikajúci rozprávač. Až ľutujem, že ste literatúru faktu začali publikovať prakticky až po šesťdesiatke. Nuž a obdivujem vašu pamäť. Veď v cestopisných črtách sa vraciate k cestám aj pred desiatimi rokmi.

– Publikoval som už dávno pred šesťdesiatkou – sporadicky v časopisoch. No nikdy som to nezhrnul do knihy. Až teraz. Vyhovuje mi písať kapitoly, ktoré súvisia tematicky, ale ne-

Profesor, D.h.c., Ing. Štefan Luby, Dr.Sc., je nielen medzinárodne uznávaný vedec-fyzik a pedagóg a dlhoročný predseda Slovenskej akadémie vied (od roku 1995), ale aj úspešný autor literatúry faktu. Dokázal totiž autorsky zúročiť svoju všestrannú vzdelanosť a sčítanosť. Zsvätene, pritom s nadhľadom a vtipom, na malom priestore predstavil osobnosti slovenskej i svetovej vedy a priblížil ich širokej verejnosti v knihách *Moji intelektuáli I. – III.* (2003, 2004, 2006, všetky vyšli vo vydavateľstve Veda). V knihách *Cestovná správa z kongresu o ničom a iné texty* (Veda 2005) a *Poriadok verzus chaos* (Veda 2008) zhrnul svoje zážitky a poznatky zo služobných ciest, kde vo voľnom čase vždy spoznáva miestnu kultúru, ale aj prejavy pri rôznych príležitostiach, v ktorých vyjadruje svoje postoje k rôznym spoločenským i morálnym otázkam a glosuje rozličné problémy. Za prvú z nich získal Cenu Klubu spisovateľov literatúry faktu.

nadväzujú. Štyri-päť strán môžem napísať hoci aj na letisku, keď prestupujem z lietadla do lietadla a niekedy treba čakať aj niekoľko hodín. Raz som takto uviazol v zime na letisku v Paríži až na osem hodín, vraj napadalo veľa snehu, hoci vidieť ho nebolo. Utiahol som sa do odpočívárne a písal... Nuž a pokiaľ ide o pamäť, zatiaľ mi slúži. Vybavujú sa mi udalosti, ktoré sa odohrali pred desiatkami rokov i nedávno. Mnohé z ciest boli služobné a za socializmu sa zo zahraničnej cesty musela napísať podrobná správa, dokonca jestvovala nedodržiavaná smernica – jeden deň – jedna strana. Keď som písal poviedku o kongrese v Indii, stačilo vytiahnuť správu zo služobnej cesty, prečítať a všetko sa mi pred očami vybavilo.

„Zdrojom hlúposti je aj impulzívne konanie, motor nerozvážnosti, ako pokušenie prebehnúť cez kolajnice popred rušeň prichádzajúceho vlaku. Múdry život neexistuje bez hlúpých epizód.“

(esej O múdrosti a hlúposti.
In: Poriadok verzus chaos, Veda 2008)

• Vraj píšete rukou, alebo už používate počítač?

– Najradšej píšem rýchlo rukou. Aby som kontinuálne zachytil myšlienky, zaznamenávam si niekedy len útržky slov. Nikto to po mne neprečíta. Potom to celé prepíšem rukou. Až potom nasleduje prepis na počítači a ešte raz to upravím. Nevládol by som to bez technickej, jazykovej a vydavateľskej podpory, ktorú mi poskytujú Mária Rybecká, Emil Borčín a Milan Brňák.

• Zvláštnou kapitolou vo vašich knihách sú príhovory pri rôznych príležitostiach. Nik-

dy v nich nechýba humor, ale i odkazy na literatúru. Dá sa povedať, že ste znalec humoru. A keďže humoru nie je nikdy dosť, poprosím vás aspoň o časť citácie z vašej poslednej knihy, kde sa venujete i tejto oblasti...

– Od detstva obľubujem ľudí, ktorí produkujú dobrý humor, dokážu druhých rozosmiať, ale tým spravidla povedať aj niečo vážne... Pozornosť si zaslúžia aj tí, ktorí sa zaoberajú teóriou humoru. Patria k nim Henri Bergson so svojou klasickou esejou *Smiech* (1911), Ted Cohen, Dan Molitor, John Allen Paulos, laureát Nobelovej ceny za literatúru Luigi Pirandello. Odvolávajú sa na svojich predchodcov Aristotela, Thomasa Hobbsa, Herberta Spencera...

Lenže vyznať sa v anatómii humoru nestačí, aby sa človek stal humoristom. Rovnako sa nestane básnikom ten, kto vie, čo je trochej alebo hexameter. Keby vtípkovanie bolo to isté, čo riešenie rovnice, mohol by sa to naučiť každý. Ale nie je to tak. Na vytváranie humoru nie sú vzorce. Humor a komiku nemožno uväzniť v definíciách. Na myslím samozrejme tvorbu nových, originálnych nápadov a nie variácií na danú tému, ako je to v prípade svetoznámej lightbulb-changing story, kde žiarovku na Slovensku vymieňajú piati policajti otáčajúc stolom, na ktorom stojí jeden z družstva, v Taliansku piati karabiniéri, v USA psychológovia, v Japonsku roboty a v Rusku Čukčovia (po tom, čo Leninov elektrifikačný plán dorazil na Čukotku). Aktérov môže byť aj viac ako päť, ak sa použije veľký okrúhly „artušovský“ stôl...

Tým všetkým chcem len pripomenúť, čo som už zdôraznil v knihe *Cestovná správa z kongresu o ničom a iné texty* (vracal som sa vtedy z konferencie o vákuu – čiže o ničom), že všetko so všetkým súvisí a že veda je optimistická životná filozofia, v ktorej smútok nemá miesto. Pretože kto smúti, má veľa voľného času, a my vedeckí pracovníci ho máme stále málo.

• Máte za sebou päť úspešných kníh, uvažujete o šiestej? Ak ju už nosíte v hlave, o čom bude?

– Rozmýšľam nad zbierkou aforizmov a postrehov, ktoré reflektujú dnešnú dobu – počítače, klimatickú zmenu, globalizáciu. O láske, spravodlivosti a o peniazoch sa už nič nové povedať nedá a ak si niekto myslí, že na niečo prišiel, celkom iste to už povedali pred ním Ovídius alebo Shakespeare.

• Jestvuje téma, ktorú by ste chceli spracovať literárnou formou, ale zatiaľ ste sa k tomu nedostali?

– Rád by som napísal niečo intelektuálne – konverzačného typu.

• Priznám sa, že by ma zaujímala kniha o vás. Navnadili ma niektoré vaše spomienky na detstvo, ktoré ste utrúsili iba akoby mimochodom.

– Keď sme v základnej škole písali prvé naivné slohy na tému, čím by sme chceli byť, kazil som štatistiku. Nechcel som byť rušňovodičom ani pilotom... Chcel som byť cestujúcim. Sedieť pri okne a pozorovať ubiehajúcu krajinu, mosty, rieky. Občas vystúpiť, navštíviť nejaké mesto a ísť ďalej... Tieto sklony som zdedil po mame, ktorá celý rok šetrila nie na to, aby sa mohla loďou plaviť po Dunaji až po Čierne more, ale aby vrátila pôžičku, ktorú si na ten účel vzala pred rokom. Spolu sme absolvovali okruh cez Rakúsko, Taliansko, Francúzsko, Nemecko, nocujúc v spacích vozňoch... Kým som sa s mamou túlal, otec sedel doma a písal knihy. Takže aj od neho som čosi pochytil...

• Naši vedci spolupracujú so zahraničnými kolegami, pôsobia v rôznych krajinách, publikujú a prednášajú na kongresoch, samozrejme v angličtine alebo inom jazyku. Ako to bolo s vaším jazykovým vzdelávaním?

– Pokiaľ ide o jazyky, rodičom veľmi záležalo na našej jazykovej výchove. Jazykové školy ani špecializované jazykové gymnázia vtedy neboli, takže sme chodili súkromne na angličtinu, nemčinu, krátko na francúzštinu. Za najkrajšiu reč na svete považujem angličtinu s francúzskym prízvukom. „My máme“ sa povie „uí aff“.

• Z vašich kníh priam vyžaruje nadšenie pre operu. Kto vás pre ňu nadchol?

– Moja matka, ktorá ma brávala do opery. No a ak som v zahraničí, moja ideálna predstava voľného času je túlať sa po námestiach, kostoloch, v čase obeda nevynechať rázovitú reštauráciu, poobede prípadne archeologické nálezisko, ak nejaké majú, večer operu...

• O sebe tvrdíte, že spievate iba v sebaobrane...

– Od malička som žil v Bratislave (ak sa nepočíta krátko liptovská kapitola), čo poznamenalo moje hlasivky. Nemám silný hlas a ako pedagóg som bol po trojhodinovej prednáške neraz celý deň hotový. Teraz prednášam už pomerne málo a nemôžem si dopriať luxus spievať s kamarátmi naplno. Na prekvapenie raz som si zaspieval dokonca vo veľkom Händlovom oratóriu Mesiáš. Keď som sa potuloval po Bostone v USA, vošiel som do starého kostola. Privítala ma hosteska, strčila mi do rúk notový materiál a šibovala ma k pódiu. Myslela si, že som členom veľkého amatérskeho zboru, ktorý spolu s hudobníkmi a dirigentkou nacvičoval oratórium. Bolo to veselé. V zbere sa človek stratí, ale postupne som dostával guráž a nakoniec som už to Aleluja kričal z plných pľúc.

• O vede hovoríte ako o optimistickej životnej filozofii, čím je pre vás literatúra?

– Literatúra je pre mňa zábavou a rozptýlením.

Prípravila Elena Ťapajová
Foto Vladimír Šmihula